

ŠTÁTNA ŠKOLSKÁ INŠPEKCIA
úsek inšpekčnej činnosti
Staré grunty 52, 841 04 Bratislava 4

Správa

**o stave a úrovni pedagogického riadenia, procesu a podmienok výchovy a vzdelávania
v strednej odbornej škole v školskom roku 2014/2015 v SR**

Kontrola stavu a úrovne pedagogického riadenia, výchovno-vzdelávacieho procesu a podmienok výchovy a vzdelávania sa vykonala v **8** školách (1,8 % z celkového počtu stredných odborných škôl v SR), z nich bolo **7** štátnych, **1** súkromná a **1** kontrolovaný subjekt mal vyučovací jazyk maďarský. Hodnotenie stredných odborných škôl (ďalej SOŠ) v sledovaných oblastiach sa realizovalo na báze zistení z hospitácií, na základe zovšeobecnených zistení z dotazníkov zadaných riaditeľom škôl, ostatným pedagogickým zamestnancom, žiakom. Dôležitým zdrojom informácií boli prehliadky priestorov a ich vybavenie, tiež riadené rozhovory so žiakmi a pedagogickými zamestnancami, údaje získané z pracovísk podieľajúcich sa na zabezpečení praktického vyučovania žiakov kontrolovaných škôl, ale aj pedagogická a ďalšia dokumentácia školy.

Komplexné inšpekcie boli vykonané s **akcentom na kontrolu vyučovacieho procesu a na kontrolu podmienok zabezpečených na jeho realizáciu v nadväznosti na plnenie profilu absolventa.**

Priebeh výchovy a vzdelávania

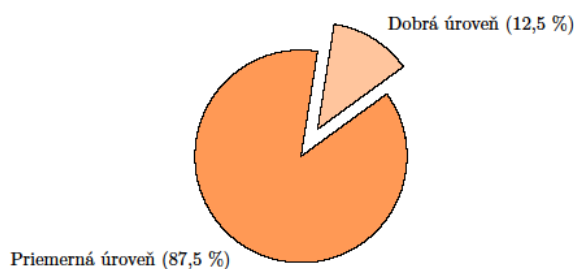
Na teoretickom (všeobecnom a odbornom) vzdelávaní a na praktickej príprave sa vo výchovno-vzdelávacom procese kontrolovalo vo vyučovaní učiteľom vytváranie predpokladov na zabezpečenie rozvíjania sledovaných kľúčových kompetencií žiakov na **707** vyučovacích hodinách. Subjekty navštevovalo **2 988** žiakov, z nich bolo **158** so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami (všetci patrili k žiakom so zdravotným znevýhodnením).

Vo **všeobecnom vzdelávaní** sa uskutočnilo **186** hospitácií a sledované boli predmety zo vzdelávacích oblastí **jazyk a komunikácia** – slovenský jazyk a literatúra, slovenský jazyk a slovenská literatúra, anglický jazyk, nemecký jazyk, ruský jazyk; **človek a príroda** – fyzika, chémia; **matematika a práca s informáciami** – matematika, informatika.

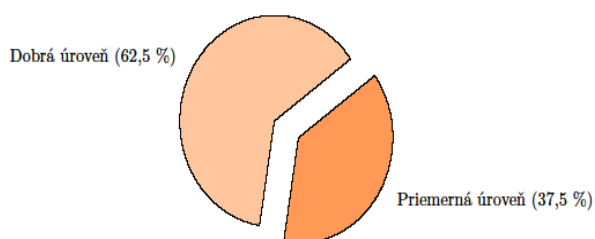
V **odbornom vzdelávaní** sa kontrolovalo v **13** skupinách študijných a učebných odborov celkom **48** odborov. Na teoretickom odbornom vzdelávaní sa realizovalo **188** hospitácií, na praktickej príprave bolo vykonaných 88 hospitácií na **333** vyučovacích hodinách na predmetoch *odborný výcvik, odborná prax, praktické cvičenia*.

Stav a úroveň výchovno-vzdelávacieho procesu na **teoretickom vzdelávaní** (graf č. 1) v **1** SOŠ boli hodnotené na **úrovni dobrej**, v **7-ich** na **priemernej** (*1 škola dosiahla úroveň málo vyhovujúcu na teoretickom odbornom vzdelávaní*). V oblasti **praktickej prípravy** (graf č. 2) úroveň **dobrú** dosiahlo **5** subjektov, **3** úroveň **priemernú**.

Graf č. 1 Percentuálny pomer výsledkov hodnotenia škôl v oblasti *priebeh výchovy a vzdelávania* (predmety všeobecného vzdelávania a teoretického odborného vzdelávania)

Graf č. 2 Percentuálny pomer výsledkov hodnotenia škôl v oblasti *priebeh výchovy a vzdelávania* (predmety praktickej prípravy)

Profesionálny prístup učiteľov i majstrov odbornej výchovy k žiakom, sústavná stimulácia ich učebnej činnosti, účinné eliminovanie rušivých momentov, dôraz na tolerantné správanie boli príznačné pre väčšinu hospitovaných hodín na teoretickom vzdelávaní i na praktickom vyučovaní a výraznou mierou prispievali k priaznivému, pokojnému pracovnému prostrediu, k vytváraniu **atmosféry** bezpečia a pozitívnej sociálnej klímy výučby. Vyskytovalo sa i nevhodné správanie jednotlivcov vyvolané najmä uplatňovanými neatraktívnymi metódami a formami edukácie na hospitovaných hodinách či duplicitne preberaným učivom. Celkovú atmosféru poznačili aj časté neskore príchody žiakov na vyučovanie. Pedagógovia prevažne dôsledne dbali na dodržiavanie ochrany zdravia, životného prostredia, ale i na poriadok, čistotu v triede, na správnu manipuláciu s učebnými prostriedkami a na odbornom vzdelávaní zvyčajne (85 %) tiež na používanie ochranných pomôcok, predpísanej obuvi, oblečenia a **bezpečného** správania sa. Obsah preberaných učebných tém zväčša (83 %) korešpondoval s platnými učebnými osnovami predmetov. Vzdelávacie zámery edukačného procesu boli vo vzťahu k očakávaným výsledkom učenia sa žiakov najmenej zreteľne (72 %) definované na predmetoch všeobecného vzdelávania, zreteľnejšie boli kognitívne i psychomotorické **ciele** formulované na predmetoch praktickej prípravy, na ktorých zároveň vyučujúci i výraznejšie podnecovali jednotlivcov k činnosti úvodnými motivačnými rozhovormi a sústavnejším overovaním plnenia čiastkových cieľov. K negatívnym javom patrilo nedocenenie významu účinnej spätnej väzby v závere vyučovacej hodiny či vyučovacieho dňa, ktorá by poskytla pedagógom ucelený a objektívny obraz o miere zvládnutia stanovených cieľov procesu, o miere pochopenia a osvojenia podstaty preberaného učiva. Chýbala najmä (50 %) vo všeobecnom vzdelávaní, pričom v závere niektorých sledovaných hodín zostal i časový priestor, ktorý však nebol žiadnym spôsobom zmysluplne využitý.

Absencia (77 %) diferencovaných úloh vo vzťahu k **rozdielnym schopnostiam, zručnostiam a štýlom učenia sa** žiakov na predmetoch teoretického vyučovania rovnako patrila k zisteným výrazným negatívnym skutočnostiam, poznačila aktivitu a napredovanie

úspešnejších jednotlivcov. Uplatnený (56 %) individuálny prístup k žiakom so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami (ďalej ŠVVP) sústredili pedagógovia na rešpektovanie ich pracovného tempa či doplnujúci výklad, skôr ojedinele na zabezpečenie možnosti pracovať s vopred pripravenými úlohami, niektorí znalosť o tom, že v triede sa vzdeláva žiak so zdravotným znevýhodnením nemali.

Pozitívne zistenia z jednotlivých hospitovaných hodín kontrolovaných predmetov všeobecného i odborného vzdelávania

- výchovné využitie preberaného učiva v predmete **informatika** so zreteľom na ochranu osobnosti a morálky
- účinné uplatnenie učebných pomôcok a demonštračných pokusov na predmete **chémia** s výrazným vplyvom na rozvíjanie poznávacích kompetencií žiakov
- využitie variabilných inovatívnych metód vyučovania a prostriedkov IKT, vrátane školských tabletov, premyslená dynamická organizácia vzdelávacieho procesu na predmete **slovenský jazyk a literatúra** s účinným dopadom na rozvíjanie sledovaných spôsobilostí žiakov
- efektívne realizovanie výučby na predmete **anglický jazyk** v dobre vybavenej učebni s využívaním IKT a tiež zmysluplná, aktívna práca žiakov s modernou učebnicou

Negatívne zistenia z jednotlivých hospitovaných hodín kontrolovaných predmetov všeobecného i odborného vzdelávania

- podporný charakter predmetu **fyzika** vzhľadom na odborné teoretické predmety a praktickú prípravu príslušných študijných a učebných odborov nebol preukázaný
- z 2-hodinovej týždennej dotácie predmetu **informatika** sa len jedna vyučovala v delenej skupine a žiaci mali príležitosť samostatne pracovať s prostriedkami IKT (*druhá hodina určená pre celú triedu a realizovaná v klasickej učebni mala formu prednášky, obsah učiva bol neprimerane rozsiahly, čas neefektívne využitý na diktovanie poznámok*)
- výučba predmetu **nemecký jazyk** sa uskutočnila bez využitia zvukových nahrávok (*škola nimi nedisponovala*), v dôsledku čoho žiaci nemali príležitosť na nácvik počúvania s porozumením
- rozvíjanie požadovaných kompetencií žiakov a ich komunikačných zručností nezabezpečovalo na hospitovanej hodine **anglického jazyka** uplatňovanie málo efektívnej zastaranej gramaticko-prekladovej metódy
- vyučovanie **cudzích jazykov** na **viacerých hospitovaných hodinách** (*najmä v učebných odboroch*) nebolo vedené v cieľovom jazyku, v dôsledku čoho sa nevytvárali adekvátne podmienky na rozvíjanie komunikácie žiakov
- obsah zapísaného učiva nekorešpondoval s aktuálne sprístupňovaným a učivo prebrané už v iných predmetoch bolo prezentované ako nové (odbor **mechanik počítačových sietí**)
- do **praktického vyučovania** boli zaradené predmety, v rámci ktorých sa takmer vôbec nerozvíjali žiadne praktické zručnosti žiakov; obsah učiva mal teoretický charakter, prepojenie teoretického a praktického vyučovania absentovalo (odborný **mechanik elektrotechnik, mechanik počítačových sietí, stavitel'stvo**)
- v predmete **praktické cvičenia** (odbor **grafický a priestorový dizajn**) výrazne nevyhovujúca organizácia vyučovania negatívne ovplyvňovala pracovnú činnosť žiakov
- nedostatky, ktoré sa vyskytli na **odbornom výcviku** (odbor **programátor obrábacích a zváracích strojov a zariadení**) počas práce žiakov na stroji a viedli k porušovaniu pravidiel bezpečnosti a ochrany zdravia, majster odbornej výchovy neriešil
- žiaci prvého ročníka na **odbornom výcviku** (odbor **strojárskaja výroba**) ojedinele dokončili zadané práce z dôvodu, že počas obednej prestávky odišli svojvoľne z vyučovania

- úroveň preukázaných **vedomostí** žiakov na **viacerých vyučovacích hodinách** všeobecných i odborných predmetov bola nízka a výrazným nedostatkom sa javila i pasivita žiakov (v učebných odboroch na sledovaných predmetoch odborného teoretického vzdelávania, ale aj všeobecného vzdelávania bolo učenie sa žiakov hodnotené na **málo vyhovujúcej úrovni**)

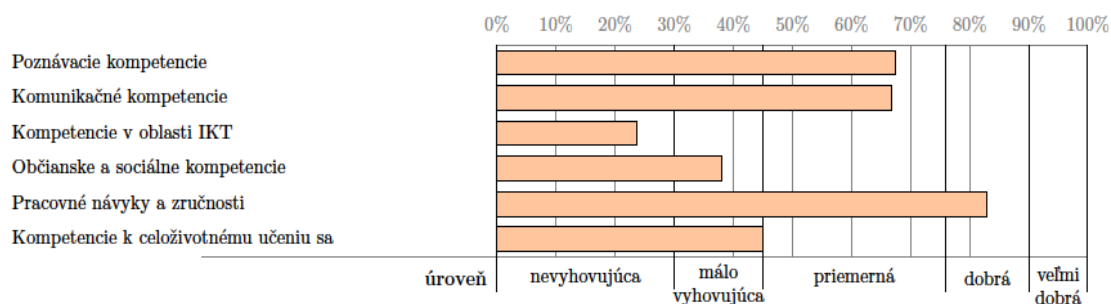
Vytváranie predpokladov na zabezpečenie rozvíjania sledovaných kľúčových kompetencií v kontrolovaných predmetoch všeobecného vzdelávania i odborného teoretického vzdelávania

Nové poznatky – prevažne obsahovo a logicky usporiadané – vyučujúci sprístupňovali na základe aktualizácie už osvojených vedomostí a zručností žiakov. Učivo prezentovali takmer výlučne formou riadeného rozhovoru a formou výkladu vhodne doplneného praktickými príkladmi. Rozvoj **poznávacích kompetencií** stimulovali výrazne prostredníctvom úloh na zapamätanie a pochopenie (85 %), ale aj aplikačnými úlohami (67 %), pri ktorých jednotlivci využívali skúsenosti z reálneho života, menej znalosti z iných predmetov z dôvodu neraz nízkej úrovne osvojených vedomostí. Badateľne pozitívnym spôsobom ovplyvňovali záujem o učenie zadania podporujúce rozvoj vyšších myšlienkových procesov (35 %) aj napriek tomu, že ich žiaci zvyčajne riešili len s pomocou učiteľa. Negatívnym zistením sa javila skutočnosť, že na niektorých hodinách boli nové témy prezentované v hotovej podobe – niekedy tiež s terminologickými a obsahovými nepresnosťami súvisiacimi hlavne s neodbornosťou vyučovania – žiaci si ich osvojovali mechanicky a memorovaním. Poznávacie spôsobilosti boli podporované i využívaním materiálnych prostriedkov vyučovacieho procesu, ale vo vzťahu k preberanej téme neboli vždy uplatnené vhodne, účelne, ale ani v dostatočnej miere (57 %). Najmä na odbornom vzdelávaní absentovali učebné pomôcky podporujúce názornosť edukácie a zároveň žiaci málo využívali i dostupné učebnice. Chýbajúce či neaktuálne pedagógovia nahrádzali svojpomocne zhotovenými textami zobrazovanými dataprojektorom. Moderná didaktická technika slúžila predovšetkým na prezentáciu učiva, prípadne pri jeho frontálnom opakovaní a zhrnutí. Dynamiku výučby pozitívne ovplyvnilo na viacerých sledovaných hodinách využitie variabilných funkcií interaktívnej tabule, pričom tiež žiaci prejavili pri jej používaní primerané zručnosti. Rovnako preukázali technické zručnosti aj v jazykových učebniach pri práci s počítačom alebo so školskými tabletmi. Podmienky na rozvíjanie **kompetencií v oblasti využívania IKT** (s výnimkou predmetov, ktorých učebné osnovy si to vyžadovali) im boli však priamo vo vyučovacom procese vytvorené sporadicky (25 %) – učitelia uprednostňovali zadávanie domácich úloh na spracovanie rôznorodých informácií s využitím internetu – z toho dôvodu v malej miere mali možnosť predviesť úroveň osvojených digitálnych zručností. V priebehu väčšiny (70 %) vyučovacích hodín udržiavali pedagógovia záujem žiakov o učenie podnecujúcimi otázkami, povzbudzovali ich k spolupráci, k sústavnej komunikácii. Nie vždy otázky formulovali zrozumiteľne, nie vždy ich štylizácia zabezpečila primeraný čas na uvažovanie, na premýšľanie a často ich zadali spôsobom, ktorý ani nevyžadoval súvislejší prejav. Inokedy v procese jednoznačne dominovali verbálne aktivity učiteľov alebo do komunikácie boli zapájaní len niektorí, zvyčajne tí istí jednotlivci. V prípade, že vyučujúci zaistili žiakom príležitosti a primeraný priestor na komunikáciu, ich jazykové prejavy vo veľkej miere charakterizovali nízke rečové spôsobilosti, objavovali sa v nich i nárečové slová, nespisovná výslovnosť, používanie nesprávnej terminológie, ktorú niekedy uplatňovali aj učitelia. Príležitosti na rozvíjanie **komunikačných kompetencií** vytvárala aj práca so súvislým i nesúvislým textom. Na odbornom vzdelávaní bola uplatnená na polovici sledovaných hodín a zameraná najmä na pochopenie obsahu, vysvetlenie pojmov, pričom žiaci najčastejšie pracovali s textami v elektronickej podobe. Komplexnejšia bola čitateľská gramotnosť podporovaná na predmetoch patriacich do oblasti *jazyk a komunikácia*

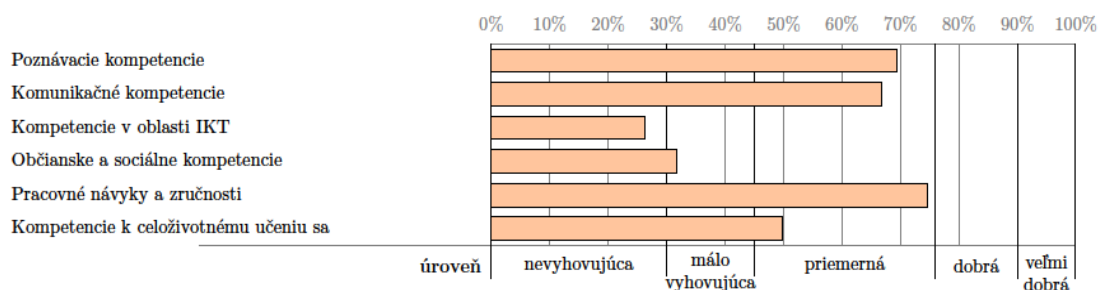
s akcentom na porozumenie textu, vystihnutie hlavnej myšlienky, sformulovanie obsahu, vyhľadávanie a spájanie základných informácií. Vytvorený priestor na jeho hlbšiu analýzu žiaci využili ojedinele, úspešnejší sa javili pri prepojení obsahu s vlastnými skúsenosťami. Negatívnym zistením sa javila skutočnosť, že na niektorých hodinách cudzích jazykov sa uplatnená práca s textom obmedzila na jeho vypočutie a prečítanie, prípadne reprodukciu, čo poznačilo úroveň jazykových dispozícií a komunikačných zručností jednotlivcov. V dôsledku nedostatočne osvojenej slovnej zásoby a základných gramatických pravidiel mnohí, najmä v učebných odboroch, s ťažkosťami chápali obsah textu v písomnej i auditívnej podobe. Práca s textom, ale tiež premyslená voľba sprístupňovania nových tém boli účinným nástrojom na cielené formovanie osobnosti žiakov, na formovanie želateľných hodnotových postojov. Sotva na polovici hodín poskytli však učitelia žiakom príležitosti na súvislé vyjadrenie názorov, na posúdenie a zhodnotenie nových informácií, umožnili diskutovať o odlišných stanoviskách. Rozvíjanie **občianskych a sociálnych kompetencií** nepatrilo k silným stránkam edukácie aj z dôvodu, že v malej miere (27 %) volili pedagógovia takú organizáciu výučby, ktorá umožňovala uplatniť niektorú z foriem skupinového vyučovania a žiaci tak nemali vytvorené adekvátne podmienky na rozvíjanie verbálneho prejavu, kooperácie a na formovanie sociálnych zručností. Uplatnené zadania pre prácu v skupinách boli však zvyčajne jasne formulované a činnosť skupín priebežne monitorovaná. Pri plnení úloh niektorí jednotlivci neprejavili samostatnosť, zodpovednosť, čím sa primerane nerozvíjali ich poznávacie procesy a procesy socializácie. K vzájomnej spolupráci a komunikácii viedol častejšie vhodný výber úloh na aktivity vo dvojiciach, ktorý využívali učitelia cudzích jazykov. Podmienky na rozvíjanie **pracovných návykov a zručností** vyučujúci zväčša (70 %) zabezpečili premysleným usmerňovaním učebných činností žiakov, sústavnou kontrolou ich práce a manipulácie s učebnými pomôckami. Podnecovali ich k využívaniu osvojených vedomostí a zručností, menej vyžadovali aktívne komentovanie a zdôvodnenie zvoleného postupu, nie vždy vytvorili podmienky na náležité rozvíjanie požadovanej zručnosti. Pri nesprávne zvládnutých činnostiach často vyučujúci chybné postupy korigovali sami a ponúkli okamžité riešenie problému, pričom jednotlivci len mechanicky a pasívne plnili pokyny bez náležitého uvedomovania si vzájomných súvislostí s následným negatívnym dopadom na záujem o učebné činnosti. Efektívne učenie sa na väčšine hodín (74 %) podporovalo priebežné a sústavné podnecovanie žiakov k osobnému rozvoju oceňovaním ich úspechov pochvalou, pozitívnym verbálnym povzbudzovaním i motivačným rozhovorom zameraným na možnosť i spôsob zlepšenia sa. V menšej miere sa pri individuálnom skúšaní vyskytovalo hodnotenie známku. Uskutočnilo sa v súlade s kritériami hodnotenia zadefinovanými v školskom programe, ale neraz bez náležitého zdôvodnenia najmä vzhľadom na učebný potenciál jednotlivca a bez korekcie chýb, ktorých sa dopustil. Najmenej podporované (27 %) boli **kompetencie žiakov k celoživotnému učeniu sa prostredníctvom** autoevalvácie. Vo všeobecnosti nevedli pedagógovia žiakov k súvislému a objektívnemu formulovaniu toho, čo sa naučili, čo zvládli a čo k splneniu určeného zadania chýbalo, nevytvorili im príležitosti na poznanie a pomenovanie svojich silných a slabých stránok. Schopnosti a zručnosti v posudzovaní vlastnej práce a plánovania svojho zlepšenia žiaci nemali osvojené. Na hospitovaných hodinách vecne neargumentovali, primerané hodnotiace stanoviská neformulovali.

Stav a úroveň vyučovania a učenia sa kontrolovaných predmetov teoretického vzdelávania v študijných a v učebných odboroch boli na priemernej úrovni (graf č. 3 a 4).

Graf č. 3 Vytváranie predpokladov na zabezpečenie rozvíjania sledovaných kľúčových kompetencií v kontrolovaných predmetoch **všeobecného vzdelávania**

Graf č. 4 Vytváranie predpokladov na zabezpečenie rozvíjania sledovaných kľúčových kompetencií v kontrolovaných predmetoch **odborného teoretického vzdelávania**

Vytváranie predpokladov na zabezpečenie rozvíjania sledovaných kľúčových kompetencií v kontrolovaných predmetoch praktickej prípravy

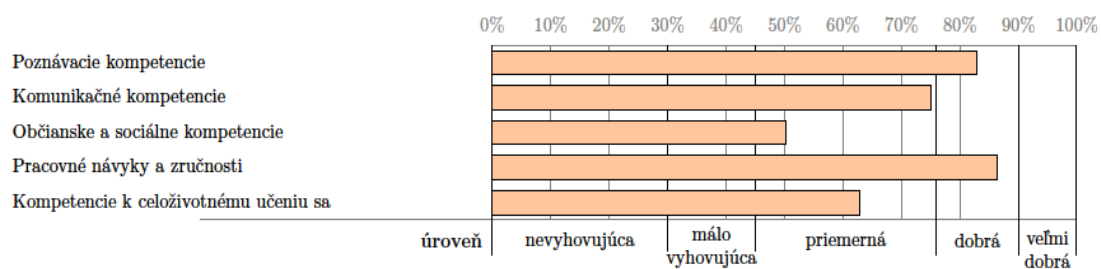
Rozvíjanie **poznávacích kompetencií** žiakov podporovalo zosúladenie obsahu praktického vyučovania s teoretickým, ktoré však nebolo vždy (22 %) zabezpečené. Učitelia i majstri odbornej výchovy vhodne zvolenými otázkami v úvode učebných činností zisťovali osvojenie predchádzajúceho učiva. Často však jednotlivci i v študijných odboroch nemali zvládnuté potrebné teoretické vedomosti, čo bez dodatočného vysvetlenia znemožňovalo pokračovať v plánovaných činnostiach. Nové poznatky boli sprístupňované zrozumiteľne, v logickom slede, s dôrazom na vytváranie správnych predstáv, postupov a praktických činností (88 %) najčastejšie formou riadeného rozhovoru, ale vyskytovalo sa i prezentovanie tém výlučne formou výkladu a diktovaním poznámok. Poznávacie spôsobilosti podporovali úlohy zamerané na pochopenie, zapamätanie a hlavne na uvedomelú praktickú aplikáciu teoretických vedomostí, v menšej miere (63 %) zadania poskytli jednotlivcom priestor na tvorivosť či podnecovali k samostatným individuálnym postupom. Efektivitu výučby najmä na niektorých hodinách praktických cvičení umocnili uplatnené inovatívne formy a metódy práce, ktoré umožňovali žiakom podieľať sa na riadení vyučovacieho procesu. Pri vhodných témach tiež majstri odbornej výchovy pripravili a ponúkli problémové úlohy, ktorých riešenie si vyžadovalo i primerané materiálno-technické zabezpečenie. Názornosť edukácie zaistilo využívanie učebných pomôcok (91 %), ale aj didaktickej techniky (60 %), ktorá nebola uplatnená efektívne v prípadoch, keď žiaci z pripravenej prezentácie odpisovali súvislý text. Osvojené **digitálne kompetencie** preukázali jednotlivci predovšetkým na predmete praktické cvičenia pri práci s výukovým programom alebo tiež pri prezentovaní výsledkov svojej činnosti. V nadväznosti na špecifiká jednotlivých predmetov praktickej

prípravy mali možnosť vyhľadávať požadované informácie na internete, aktívne pracovať s mailovou komunikáciou i s rôznorodými úlohami s využitím prostriedkov IKT. V študijných i v učebných odboroch k silným stránkam procesu patrilo rozvíjanie **pracovných návykov a zručností** podporované náležitou motiváciou k činnostiam, k premyslenému aplikovaniu osvojených poznatkov. Pedagógovia viedli žiakov k zodpovednosti, k spracovaniu úloh v dohodnutej kvalite a v určenom čase (85 %), zadané úlohy priebežne kontrolovali, menej zručnejším venovali zvýšenú pozornosť, chybné pracovné postupy analyzovali a následne korigovali. Niekedy jednotlivci potrebovali pomoc aj v nadväznosti na absenciu osvojených vedomostí z niektorých predmetov. Nie vždy mali žiaci vytvorenú príležitosť na primerane samostatnú prácu a vyskytovali sa tiež skutočnosti, že iba mechanicky vykonávali činnosti na pokyn pedagóga, ktorý celý pracovný postup diktoval a sám tiež demonštroval. Inokedy obmedzovalo efektívnejšiu individuálnu činnosť opotrebované technické vybavenie alebo málo podnetné prostredie dielni s neaktualizovaným materiálno-technickým vybavením, čo negatívne poznačilo záujem o plnenie zadaných úloh. Cieľavedomejšie rozvíjanie **občianskych a sociálnych kompetencií** chýbalo. Pri organizovaní výučby formou skupinovej práce síce jednotlivci prejavili ochotu kooperovať, nastavené pravidlá fungovania skupiny poznali, zväčša akceptovali, ale samostatne riadiť vlastnú činnosť či riešiť vzniknuté problémové situácie dokázali výnimočne. Účinnejšou sa javila práca vo dvojiciach, pri ktorej vzájomne komunikovali, pomáhali si, prejavili i požadovanú zručnosť. Učitelia i majstri odbornej výchovy prevažne (77 %) sústavne podporovali rečové aktivity jednotlivcov počas sprístupňovania nových tém, v priebehu edukácie ich podnecovali k zdôvodňovaniu zvolených pracovných postupov, k vyjadreniu názorov a skúseností, zapájali ich do uvažovania na báze už získaných vedomostí a zručností. Na záver vyučovania im zväčša (73 %) ponúkli možnosť súvisle komentovať a prezentovať výsledky svojej činnosti. Stimulujúce otázky žiakov zvyčajne ale k súvislejšiemu vyjadrovaniu nepodnecovali a navyše sa v prejavoch objavovali i terminologické nedostatky, používanie nespisovného jazyka, charakterizovala ho vo veľkej miere výrazná strohosť. Rozvíjanie **komunikačných kompetencií** bolo tiež podporované prácou s textom, najvýraznejšie na predmete praktické cvičenia. Žiaci boli vedení k čítaniu s porozumením, k spracovaniu základných informácií, k analýze textových úloh. Pozitívne na pracovné prostredie vplývalo priebežné motivačné hodnotenie žiakov (83 %). Verbálne pochvaly ovplyvňovali zdravé sebavedomie, zväčša viedli k dosiahnutiu lepších výsledkov, nie vždy mali vplyv na zvýšený záujem o praktické činnosti. Sporadicky (57 %) boli výkony žiakov klasifikované, ale patričné zdôvodnenie uplatneného príslušného stupňa chýbalo. **Kompetencie k celoživotnému učeniu sa** neboli dostatočne (49 %) rozvíjané povzbudzovaním žiakov k sebareflexii, k objektívnemu posúdeniu vlastnej práce, k adresnému posúdeniu výkonov spolužiakov. Výnimočne preukázali niektorí zručnosti v hodnotení či sebahodnotení, niektoré sebahodnotiace vyjadrenia vyžadovali značné korigovanie.

Stav a úroveň vyučovania a učenia sa kontrolovaných predmetov praktickej prípravy v študijných a v učebných odboroch boli na dobrej úrovni (graf č. 5).

Graf č. 5 Vytváranie predpokladov na zabezpečenie rozvíjania sledovaných kľúčových kompetencií v kontrolovaných predmetoch *praktickej prípravy*

Vyjadrenia fyzických a právnických osôb k vedomostiam a zručnostiam žiakov absolvujúcich odborný výcvik na ich pracoviskách

Štátna školská inšpekcia oslovila fyzické a právnické osoby, na pracoviskách ktorých sa na základe vyhotovených dohôd realizoval odborný výcvik pre najpočetnejšie skupiny žiakov kontrolovaných subjektov. Cieľom kontaktu bolo zistiť rozsah, obsah i úroveň školou poskytovaného odborného vzdelávania vo vzťahu k požiadavkám, ktoré firmy definovali ako budúci možní zamestnávateľia žiakov. Spätnú väzbu poskytlo z 25 oslovených firiem 10, pričom podľa ich vyjadrení žiakom zo všeobecných kompetencií najviac chýbali komunikačné a prezentačné schopnosti, ale aj základné pracovné návyky týkajúce sa dodržiavania pracovného času, jeho efektívneho využívania a organizovania. Rozvíjanie uvedených kompetencií patrilo k slabším stránkam výchovno-vzdelávacieho procesu definovaných aj na základe výsledkov hospitácií, keďže v rámci praktického vyučovania neboli dostatočne rozvíjané verbálne komunikačné zručnosti žiakov, vrátane uplatňovania odbornej terminológie. Žiaci zároveň neboli vedení k organizovaniu vlastnej činnosti, čo poznačilo ich schopnosť riešiť vzniknuté problémové situácie, pracovať samostatne alebo naopak, pracovať tímovo.

Oslovené firmy tiež uvádzali, že pri vykonávaní praktickej činnosti neboli žiaci dostatočne dôslední, vytrvalí, flexibilní, presní ani iniciatívni. Časť z nich neprejavovala potrebnú manuálnu zručnosť v činnostiach konkrétneho odboru, ďalším chýbala vnútorná motivácia a presvedčenie, že po absolvovaní štúdia chcú pracovať v oblasti, v ktorej sa vzdelávali. Niektoré pomenované odborné kompetencie zvládnuté žiakmi na málo vyhovujúcej a nevyhovujúcej úrovni korešpondovali s hodnotením priameho výchovno-vzdelávacieho procesu školskou inšpekciou, ktorý bol negatívne ovplyvnený materiálo-technickými podmienkami a vytváraním nedostatočného priestoru pre tvorivú činnosť žiakov. Oslovené firmy zhodnotili spoluprácu so školami na dobrej úrovni.

Zovšeobecnenie najčastejších nedostatkov zistených v kontrolovaných oblastiach všeobecného vzdelávania a v odbornom vzdelávaní v kontrolovaných skupinách odborov, ktorých úroveň bola v niektorých sledovaných školách hodnotená ako málo vyhovujúca

- **odborné teoretické vzdelávanie** (*elektrotechnika, polygrafia a médiá, doprava, pošty a telekomunikácie*) – pedagógovia nevolili formy a metódy edukácie podnecujúce záujem žiakov, ktorí neraz pri nepretržitom výklade učiteľa a diktovaní poznámok boli len pasívnymi účastníkmi výučby; vyskytol sa i málo zrozumiteľný spôsob vysvetľovania; žiaci výnimočne riešili úlohy na zapamätanie, porozumenie, aplikáciu alebo praktické využitie poznatkov, skôr len mechanicky reprodukovali učivo; hoci obsah a charakter niektorých tém vyžadoval prácu s učebnými pomôckami, žiaci ich k dispozícii pre svoju činnosť nemali; vo všeobecnosti prejavovali slabý záujem o učenie, ojedinele sa zapájali do diskusie, nie vždy bol ich prejav

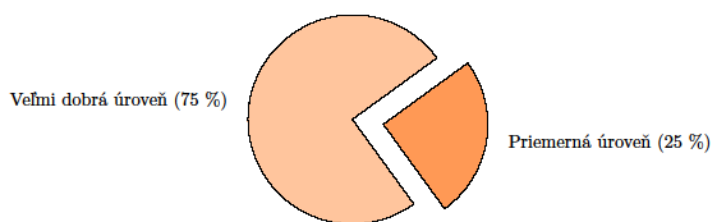
kultivovaný, vyjadrovali sa s chybami v odbornej terminológii, ich preukázané zručnosti boli nízke – výchovno-vzdelávací proces nesmeroval k rozvíjaniu kompetenčného profilu absolventa

- **praktická príprava (polygrafia a médiá)** – výrazne slabou stránkou bolo rozvíjanie poznávacích kompetencií (žiaci mechanicky prepisovali učivo, ktorého časť im bola známa z predchádzajúcich ročníkov do vlastnej webovej stránky); zadané úlohy boli nárokmami na obsah a rozsah neadekvátne poddimenzované; žiakom neboli vytvorené žiadne príležitosti na využívanie teoretických vedomostí ani príležitosti na vykonávanie praktických činností
- **jazyk a komunikácia (slovenský jazyk a literatúra, slovenský jazyk a slovenská literatúra, ruský jazyk)** – neefektívna práca s textom zameraná na nácvik správneho čítania rozsahovo dlhých ukážok alebo zacielená na preklad, pričom prekladové slovníky nemali žiaci k dispozícii, nezabezpečila priestor na rozvíjanie verbálneho prejavu; vyskytoval sa dôraz na memorovanie, na teoretické vedomosti bez praktickej aplikácie poznatkov; nízke komunikačné zručnosti žiakov charakterizovalo aj nepružné, výrazne chybové vyjadrovanie
- **matematika a práca s informáciami (matematika, fyzika)** – sprostredkovanie poznatkov výhradne formou výkladu a diktovaním poznámok bez využitia učebných pomôcok, didaktickej techniky a učebníc malo negatívny dopad na poznávacie kompetencie žiakov; edukácia sa vyznačovala uprednostňovaním mechanického osvojovania učiva, absenciou aplikačných úloh orientovaných na príslušný odbor štúdia, nezáujmom žiakov zapojiť sa do učebného procesu, do riešenia aj výrazne nenáročných úloh (chýbali im základné vedomosti z predmetu)

Podmienky výchovy a vzdelávania

V súlade so stanovenými zámermi zadefinovanými v školských vzdelávacích programoch (ďalej ŠkVP) vytvárali subjekty podmienky pre optimálne zabezpečenie výchovno-vzdelávacieho procesu. Na **veľmi dobrej úrovni** boli zaistené v **6** školách, v **2** subjektoch boli hodnotené **na priemernej úrovni** (graf č. 6).

Graf č. 6 Percentuálny pomer výsledkov hodnotenia oblastí **podmienky výchovy a vzdelávania**

Pozitívne zistenia z jednotlivých kontrolovaných škôl v oblasti podmienky výchovy a vzdelávania

- vo väčšine škôl boli interaktívnymi tabuľami vybavené viaceré učebne pre odborné i všeobecné vzdelávanie

Negatívne zistenia z jednotlivých kontrolovaných škôl v oblasti podmienky výchovy a vzdelávania

- **základné priestorové zabezpečenie pre praktickú prípravu** stanovené príslušnými normatívom nebolo dodržané v 2 SOŠ – v 1 študijnom a v 1 učebnom odbore (5,3 % z kontrolovaných odborov)

- nedostatky v dodržiavaní príslušných normatífov **základného vybavenia priestorov pre teoretické odborné vzdelávanie** s negatívnym dopadom na plnenie požiadaviek na profil absolventa boli zistené v 3 SOŠ – vo vyučovaných 2 učebných odboroch a v 3 študijných odboroch (13,2 % z kontrolovaných odborov)
- nedostatky v dodržiavaní príslušných normatífov **základného vybavenia priestorov pre praktickú prípravu** s negatívnym dopadom na plnenie požiadaviek na profil absolventa boli zistené v 4 SOŠ – vo vyučovaných 3 učebných odboroch a 4 študijných odboroch (18,4 % z kontrolovaných odborov)
- nedostatky v **materiálnom, technickom i prístrojovom vybavení** zistené v 1 SOŠ – vo vyučovaných 3 odboroch **bez schváleného normatívu** (30 % z kontrolovaných odborov) neumožňovali žiakom v priebehu štúdia dosiahnuť kompetencie vymedzené obsahovým a výkonovým štandardom deklarovaným v príslušnom štátnom vzdelávacom programe

Riaditelia kontrolovaných subjektov spĺňali kvalifikačné predpoklady a požiadavky na výkon riadiacich funkcií a s výnimkou 1 SOŠ tiež ostatní vedúci pedagogickí zamestnanci. Okrem majstra odbornej výchovy, ktorý vykonával funkciu na základe poverenia, absolvovali funkčné alebo i funkčné inováčné vzdelávanie. Veľmi dobrú úroveň **personálnych podmienok** určovalo aj zaistenie odbornosti vyučovania v oblasti všeobecného vzdelávania (94 %) i v praktickej príprave (96 %). Nižšia úroveň odbornosti v teoretickom odbornom vzdelávaní (88 %) bola ovplyvnená jej nevyhovujúcim zabezpečením najmä v sledovaných odboroch praktická žena (7 %), čašník, servírka (7 %), hostinský, hostinská (32 %), spoločné stravovanie (41 %), murár (52 %), pričom v odbore grafický a priestorový dizajn bola nízka nielen v teoretickom odbore vzdelávania (50 %), ale aj v praktickej príprave (33 %).

Kontrolované interiery, exteriery, priestory pre zabezpečenie prevádzky vytvárali priaznivé predpoklady pre realizáciu vyučovacieho procesu a stanovených aktuálnych cieľov ŠkVP. Subjekty sídlili vo vlastných budovách, súčasťou 3 z nich bol školský internát. Patrili im školské dvory, často veľkosťou nadštandardné viacúčelové ihriská, ojedinele tenisové kurty, v 2 sa nachádzali i kinosály. Stravovanie zaisťovali vo vlastných jedálňach či vo výdajných školských jedálňach. Hygienické i sociálne zariadenia pre žiakov i zamestnancov boli udržiavané. Školský manažment, pedagogickí i nepedagogickí zamestnanci mali pre svoju činnosť vytvorené vhodné prostredie s primeraným vybavením. K negatívnym zisteniam prináležala skutočnosť, že 2 SOŠ nevybudovali školskú knižnicu, odborná literatúra sa nachádzala v jednotlivých kabinetoch. Vonkajšie a vnútorné priestory boli esteticky upravené, ojedinele si obnovenie vyžadovali najmä priestory vnútorné.

Vzhľadom na počet žiakov mali školy pre **všeobecné vzdelávanie** k dispozícii dostatok univerzálnych učební, prevažne mali zriadené i učebne odporúčané a špecializované určené pre edukáciu niektorých predmetov. V subjektoch nechýbali vlastné telocvične, vybudované boli zväčša i posilňovne. V 1 SOŠ absencia vonkajších športovísk poznačila možnosti žiakov získať niektoré požadované zručnosti a schopnosti v predmete telesná a športová výchova. V kontrolovaných odboroch (38) so schválenými normatívmi realizovali subjekty **odborné teoretické vyučovanie** v stanovených **učebných priestoroch**. Zväčša sa využívali kumulovane a slúžili pre rôzne odbory vzdelávania a rôzne predmety v rámci jedného odboru, ich systém využívania nebol vždy optimálny. Primerané priestorové prostredie vytvorili SOŠ aj pre teoretické vyučovanie sledovaných odborov (10) bez schváleného normatívu. **Praktická príprava** sa realizovala v školských dielňach, odborných učebniach, laboratóriách, ktoré sa často tiež využívali kumulovane. Niektoré školy pre vyučované odbory zriadili i priestory odporúčané. Časť praktického vyučovania vykonávali žiaci (15 %) na pracoviskách fyzických alebo právnických osôb. Požiadavky základných učebných priestorov pre praktickú prípravu

nesplňal učebný odbor *praktická žena* (nedisponoval cvičným pozemkom) a študijný odbor *stavitelstvo* (chýbali viaceré základné učebné priestory).

Vnútorne a vonkajšie priestory sa vo vyučovacom čase využívali podľa rozvrhov hodín a vypracovaných prevádzkových poriadkov. V mimo vyučovacom čase sa v nich realizovali rôzne aktivity pre žiakov i verejnosť. V 3 školách ich upravili s ohľadom na žiakov so zdravotným znevýhodnením, vytvorený bol bezbariérový prístup, vybudovaný výťah pre telesne postihnutých a v 1 sa zároveň nachádzalo moderné sociálne bezbariérové zariadenie.

Učebné priestory pre **všeobecné vzdelávanie** boli **vybavené** potrebným zariadením. Pre edukáciu v univerzálnych i v špecializovaných triedach v nadväznosti na charakter vyučovaných predmetov boli k dispozícii učebné pomôcky a zväčša i dostatok didaktickej techniky. Kontrola vyučovacieho procesu prevažne preukázala však nízku mieru ich využívania. Telocvične školy zabezpečili stanoveným vybavením.

SOŠ prevažne zaisteným materiálnym, priestorovým i prístrojovým **vybavením** pre **odborné teoretické vzdelávanie** vyučovaných odborov vytvorili primerané podmienky pre vzdelávanie svojich žiakov aj napriek tomu, že dostupné vybavenie nekorešpondovalo so všetkými vymedzenými požiadavkami normatífov. Pre výučbu niektorých odborov vytvorili i nadštandardné učebné prostredie. K zisteniam ovplyvňujúcim negatívnym spôsobom organizáciu edukácie často patrilo rozmiestnenie pomôcok a prístrojov vo viacerých triedach. **Závažné nedostatky zistené v dodržiavaní normatífov základného vybavenia priestorov pre teoretické odborné vyučovanie neumožňovali plniť požiadavky na profil absolventa** v učebných odboroch *elektromechanik silnoprúdová technika, elektromechanik – úžitková technika*, v študijných odboroch *grafický a priestorový dizajn, grafik digitálnych médií, mechanik elektrotechnik*. **Predpoklady pre splnenie cieľov vyučovania** v odbore bez schváleného normatívu **nevytváralo** ani dostupné materiálno-technické vybavenie pre študijný odbor *technik telekomunikačných a informačných technológií*.

Vo viacerých kontrolovaných odboroch pre vyučovanie predmetov **praktickej prípravy** chýbali niektoré prvky zo stanoveného základného materiálno-technického vybavenia (prípadne sa nevyskytovali v požadovanom množstve), napriek tomu školy vo veľkej miere vytvorili primerané podmienky pre rozvíjanie profesijných zručností svojich žiakov. Niektoré odbory svojim nadštandardným vybavením umožňovali kvalitnú prípravu jednotlivcov a vytvárali predpoklady na ich úspešné uplatnenie sa na trhu práce. **Vážne nedostatky zistené v dodržiavaní normatífov základného vybavenia priestorov pre praktické vyučovanie neumožňovali plniť požiadavky na profil absolventa** v učebných odboroch *praktická žena, elektromechanik – silnoprúdová technika, elektromechanik – úžitková technika* a v študijných odboroch *mechanik počítačových sietí, programátor obrábacích a zváracích strojov, stavitelstvo, grafický a priestorový dizajn*. **Predpoklady pre splnenie cieľov vyučovania** neboli zabezpečené ani v učebnom odbore *mechanik opravár – plynárenské zariadenia* a v študijnom odbore *technik telekomunikačných a informačných technológií*.

Kontrolu priestorových podmienok i materiálno technického zabezpečenia odborného vzdelávania vykonali školskí inšpektori za účasti **16-ich prizvaných odborníkov z praxe**.

Vybavenosť škôl učebnicami a učebnými textami bola v jednotlivých predmetoch rôzna. Výrazne absentovali učebnice pre odborné vzdelávanie, z toho dôvodu učitelia ako alternatívu najčastejšie využívali elektronické učebné texty. Nedostatok eliminovali aj používaním vhodných častí učiva zo starších učebníc, zostavením vlastných textov a pracovných listov. Odporúčanými kompenzačnými prostriedkami pre začlenených žiakov boli subjekty vybavené, ale charakter školskou inšpekciou sledovaného vyučovacieho procesu si ich použitie nevyžadoval.

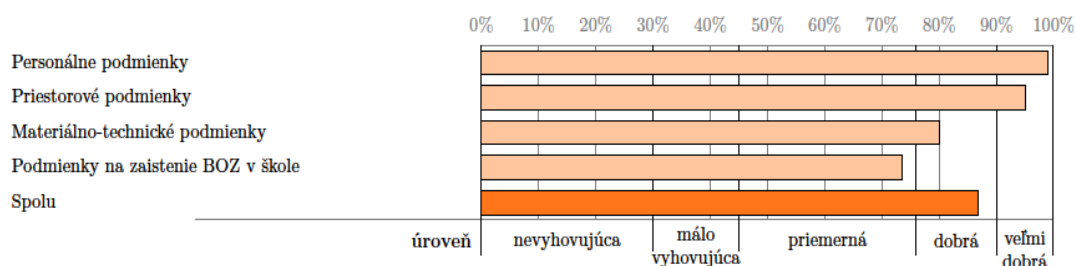
Základné pravidlá vnútorného režimu s dôrazom na zaistenie bezpečnosti a ochrany žiaka definovali subjekty vo vydaných školských poriadkoch, ktoré prevažne (75 %) prerokovali s orgánmi školskej samosprávy i v pedagogickej rade. V elektronickej forme sa nachádzali na webových sídlach škôl, v printovej podobe na prístupných miestach v priestoroch SOŠ a len ojedinele s nimi žiaci neboli oboznámení preukázateľným spôsobom. Nie vždy sa v nich nachádzali všetky náležitosti určené právnou normou. Výrazným negatívom bolo, že v niektorých chýbali opatrenia na zaistenie ochrany pred diskrimináciou, násilím, šikanovaním či na zamedzenie šírenia drog. Len 50 % sledovaných škôl zabezpečovalo monitoring zameraný na prevenciu a odhaľovanie negatívnych javov v správaní sa žiakov napriek tomu, že vo všetkých boli ustanovení koordinátori prevencie. V dotazníku zadanom školskou inšpekciou 5 % žiakov uviedlo, že boli v škole šikanovaní a najčastejšie (22 %) boli svedkami šikanovania počas prestávok v škole. Až 55 % respondentov sa vyjadrilo, že nevhodné správanie žiakov je vyvolané nedostatočným rešpektovaním učiteľa a (18 %) uviedlo, že učiteľia nedôsledne uplatňujú výchovné opatrenia v zmysle školského poriadku.

S výnimkou 1 SOŠ žiacke školské rady boli ustanovené a v zadaných dotazníkoch i v rozhovoroch členovia potvrdili, že ich aktivity a podnety sú vo veľkej miere vedúcimi zamestnancami akceptované.

Pri organizácii vyučovania sa často (50 %) vyskytovalo nedodržovanie základných fyziologických, psychických a hygienických potrieb žiakov. Objavovalo sa nerešpektovanie stanovenej dĺžky prestávok i dĺžky vyučovania v jednom vyučovacom dni, neakceptovanie určeného začiatku vyučovania. K výrazne negatívnym zisteniam prináležalo časté nedodržovanie začiatku vyučovacích hodín zo strany žiakov, pričom vyučujúci tejto skutočnosti nevenovali dostatočnú pozornosť, zriedkavo problém riešili upozornením. Vyskytovali sa však tiež neskoré príchody pedagógov na vyučovanie. Organizácia aktivít, ktoré boli súčasťou výchovy a vzdelávania, bola zabezpečená v subjektoch v súlade s právnou normou. Vážne nedostatky pri organizovaní lyžiarskeho kurzu boli zistené v 1 SOŠ.

Podmienky výchovy a vzdelávania boli v školách na dobrej úrovni (graf č. 7).

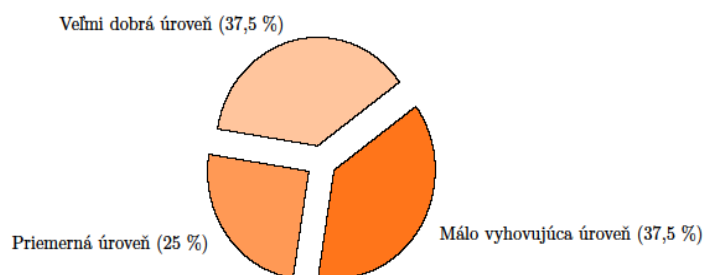
Graf č. 7 Podmienky výchovy a vzdelávania

Riadenie školy

Výchova a vzdelávanie sa v subjektoch realizovali na základe vypracovaných ŠkVP. Školskí inšpektori kontrolovali ich vyhotovenie pre 48 študijných a učebných odborov vyučovaných v 8 SOŠ. V 3 školách boli vypracované na **veľmi dobrej úrovni**, v 2 na **priemernej** a v 3 na úrovni **málo vyhovujúcej** (graf č. 8).

Graf č. 8 Percentuálny pomer výsledkov hodnotenia *školských vzdelávacích programov*

Pozitívne zistenia z kontrolovaných školských vzdelávacích programov

- zmysluplné využitie disponibilných hodín na modifikáciu učebných plánov

Negatívne zistenia z kontrolovaných školských vzdelávacích programov

- v 77 % školských vzdelávacích programov neakceptovanie rámcových učebných plánov štátneho vzdelávacieho programu
- v 42 % školských vzdelávacích programov nerozpracovanie učebných osnov najmenej v rozsahu ustanovenom vzdelávacím štandardom
- neintegrovanie externej formy vzdelávania do príslušných školských vzdelávacích programov pre 6 učebných odborov
- nevypracovanie samostatných školských vzdelávacích programov pre vyučované odbory dennej formy štúdia (*škola realizovala výučbu pre 14 odborov v dennej forme štúdia, pre 11 z nich vyhotovila spoločný školský program – uvádzané informácie v spoločnej časti boli neprehľadné, nerozpracované na podmienky vyučovaných odborov*)

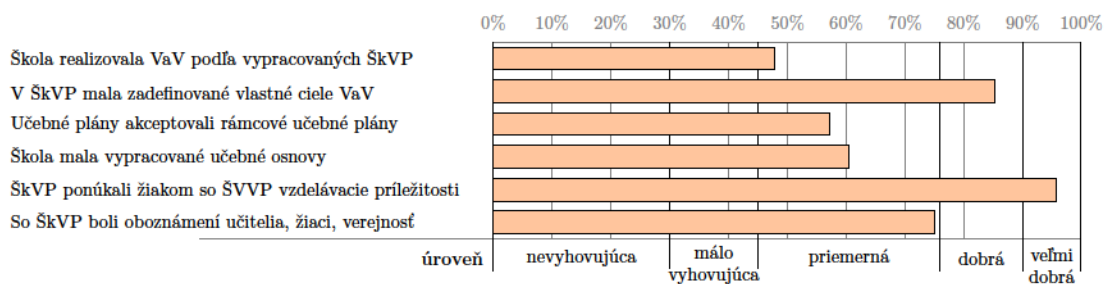
Vyhotovené ŠkVP boli prerokované v pedagogických radách a v radách škôl, viaceré SOŠ (38 %) nedokladovali ich schválenie fyzickými alebo právnickými osobami, prípadne subjektom koordinácie odborného vzdelávania a prípravy. Na verejne prístupnom mieste nebolo zverejnených 25 % programov. Úroveň niektorých poznačilo nerozpracovanie určitých častí na konkrétne podmienky školy a odboru, tiež neprehľadne vedené záznamy o ich platnosti a revidovaní, ale i neakceptovanie (52 %) školským zákonom stanovenej štruktúry.

Vymedzené **vlastné ciele** výchovy a vzdelávania prevažne zohľadňovali aktuálne podmienky škôl a špecifiká sledovaných odborov (77 %), boli doplnené o SWOT analýzy, ktoré ojedinele obsahovali údaje nezodpovedajúce zisteniam školskej inšpekcie. Vo všeobecnosti v definovaných zámeroch sa dôraz kládol na kvalitnú prípravu žiakov na výkon povolania a ich úspešné uplatnenie sa na trhu práce, na formovanie želateľných názorov a postojov žiakov, na dodržiavanie etických a ľudských princípov. Súčasťou **profilu** absolventa bola jeho charakteristika i zadefinované kľúčové a odborné kompetencie, ktoré však často v sledovanom vyučovacom procese pedagógovia dostatočne nerozvíjali. K negatívnym zisteniam patrilo spracovanie profilu vo vzťahu k príslušnej skupine odborov, nie ku konkrétnemu študijnému či učebnému odboru. A tiež v dôsledku toho, že jednotlivé školské programy obsahovali doslovne prevzaté časti zo štátnych programov, objavili sa v charakteristikách absolventov aj také zručnosti, ktoré v daných odboroch štúdia a v daných podmienkach školy žiaci nemohli nadobudnúť. Uvádzané informácie o **ukončovaní štúdia**, údaje o doklade o získanom vzdelaní boli dostatočné. V školských programoch sa nachádzala ponuka **vzdelávacích príležitostí pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími príležitosťami**, deklarované boli úpravy podmienok ich výchovy a vzdelávania. Pre individuálne začlenených jednotlivcov školy pripravili individuálne výchovno-

vzdelávacie programy s akceptáciou odporúčaní príslušných školských zariadení výchovného poradenstva a prevencie. Niektoré boli vyhotovené na základe starších vyšetrení.

Vypracované **učebné osnovy** obsahovali charakteristiku a ciele predmetov, preberané témy, požiadavky na výstup, nechýbali stratégie vyučovania, uvedené boli učebné zdroje a informácie o hodnotení predmetu. K negatívnym zisteniam, ktoré vážnym spôsobom poznačili kvalitu edukácie, patrilo predovšetkým nevypracovanie učebných osnov niektorých predmetov všeobecného i odborného vzdelávania, ale aj ich nerozpracovanie najmenej v rozsahu vzdelávacích štandardov (42 %) a k negatívnym javom prináležalo rovnako ich nevyhotovenie (29 %) v rozsahu hodín stanovených učebným plánom školy. Najmä v učebných osnovách odborných predmetov sa často objavovali obsahové nedostatky súvisiace so zakomponovaním tematických celkov, ktoré nevychádzali z požiadaviek na profil absolventa. Školská inšpekcia tiež zistila, že učebné osnovy niektorých predmetov v kontrolovaných školách mali identické obsahy pre rôzne ročníky a rôzne stupne vzdelania, vypracované boli aj identické obsahy pre rozdielne predmety. Výrazné nedostatky v učebných osnovách boli zistené v SOŠ Trnavského kraja a v SOŠ Nitrianskeho kraja. Súčasťou ŠkVP (85 %) bolo rozpracovanie účelových kurzov a účelových cvičení. Na kvalitu výchovno-vzdelávacieho procesu vplývali aj nedostatky v **učebných plánoch**, ktoré školy vyhotovili pre jednotlivé študijné a učebné odbory. Vyskytovalo sa nesprávne začlenenie predmetov do vzdelávacích oblastí predovšetkým odborného vzdelávania (spôsob zaradenia často nevychádzal z obsahu učebných osnov, z materiálno-technických podmienok, či samotnej realizácie vyučovania), čo malo vplyv na plnenie požiadaviek na profil absolventa. Plniť stanovené štandardy odborného vzdelávania neumožňovalo ani nezakomponovanie do plánov a následne nerealizovanie niektorých povinných súčastí vzdelávania (napr. odborná súvislá prax). Školská inšpekcia komparáciou učebných plánov v jednotlivých školských programoch a rozvrhov hodín overila, že v **niektorých odboroch sa výchovno-vzdelávací proces nerealizoval v súlade so ŠkVP (67 %)**. V učebných plánoch sa nachádzali predmety, ktoré sa v škole nevyučovali. V iných prípadoch sa vyučovali také, ktoré do plánov neboli zaradené. Objavovali sa i fakty, že v odbore sa nerealizovala výučba predmetov stanovených rámcovým učebným plánom, absentovali učebné plány pre diaľkové vzdelávanie, názvy predmetov sa neuvádzali správne, pre žiakov s povoleným individuálnym vzdelávaním neboli vypracované individuálne učebné plány. Poznámky ku učebným plánom boli niekedy len prepisom poznámok z rámcového učebného plánu štátneho vzdelávacieho programu a ďalej nešpecifikovali vlastnú organizáciu vyučovania. Chýbala aktualizácia vo vzťahu k podmienkam školy, absentovali informácie o organizačnom zabezpečení praktického vyučovania, o delení tried na skupiny (prípadne sa stanovené delenie nedodržiavalo), pričom niektoré údaje boli zmätočné, iné nezodpovedali skutočnosti. Súčasťou programov boli tabuľky prevodov rámcových učebných plánov na učebný plán školy.

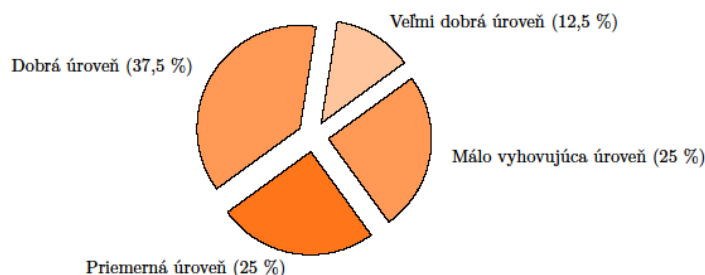
Graf č. 9 Školský vzdelávací program

V 8 subjektoch v oblasti **riadenie škôl** sa kontrolovali okrem *školského vzdelávacieho programu* aj *pedagogické riadenie, vnútorný systém kontroly a hodnotenia, klíma a kultúra školy, služby školy*. V uvedenej oblasti bol **1** subjekt hodnotený na **veľmi dobrej** úrovni, **3** školy **na dobrej**, **2** SOŠ dosiahli úroveň **priemernú** a **2** školy boli hodnotené na úrovni **málo vyhovujúcej** (graf č. 10).

Graf č. 10 Percentuálny pomer výsledkov hodnotenia v oblasti **riadenie** (vrátane hodnotenia ŠkVP)

Pozitívne zistenia z jednotlivých kontrolovaných škôl v oblasti riadenie škôl

- aktívne zapojenie pedagogických zamestnancov väčšiny SOŠ do projektov, vrátane národných i medzinárodných, s pozitívnym vplyvom na výchovno-vzdelávaciu činnosť škôl

Negatívne zistenia z jednotlivých kontrolovaných škôl v oblasti riadenie škôl

- nevedenie triednych kníh pre zriadené triedy externej formy štúdia (*nebola preukázaná realizácia učebného plánu z hľadiska absolvovania konzultačných hodín*)
- k predpokladu neregulárneho priebehu komisionálnych skúšok denného štúdia viedli zistenia z kontroly protokolov o komisionálnych skúškach a ich príloh
- spôsob organizácie externej formy štúdia nebol v súlade so všeobecno-záväzným predpisom, nevytváral predpoklady na plnenie profilu absolventa

Činnosť subjektov upravovali vyhotovené vnútorné predpisy a pokyny, ktoré vytvárali podmienky pre zabezpečenie splnenia deklarováných cieľov v oblasti výchovy a vzdelávania žiakov. Zásadné dokumenty výrazne dôležité pre zabezpečenie náležitej úrovne **pedagogického riadenia** boli prerokované (88 %) v pedagogickej rade. Väčšina SOŠ si ponechala plány práce ako interné dokumenty, niektoré z nich ale žiadnym spôsobom neposúvali kvalitu výchovno-vzdelávacieho procesu z dôvodu formálne zadefinovaných a nekontrolovateľných úloh. V dohodách o zabezpečení odborného výcviku najčastejšie absentovalo vyšpecifikovanie druhu činnosti, ktorý mali žiaci na pracoviskách vykonávať, objavovalo sa tiež ich nevyhotovenie pre všetkých žiakov. Vedúci zamestnanci podporovali odborný rast pedagógov. Vypracované boli **plány kontinuálneho vzdelávania** a zaraďovanie pedagogických zamestnancov do jednotlivých druhov vzdelávania akceptovalo potreby školy, dominovali vzdelávacie aktivity s ohľadom na požiadavky a ciele deklarované v ŠkVP. Okrem školy v Nitrianskom kraji sa **prijímacie konanie** uskutočňovalo v súlade s právnymi predpismi. V **rozhodovacom procese** sa vážnejšie nedostatky nevyskytovali. Ojedinele bolo zistené vydanie rozhodnutia o komisionálnych skúškach hromadným spôsobom alebo vydanie nesprávnych rozhodnutí (žiakom 3. ročníka externej formy diaľkového vzdelávania vydané rozhodnutia o oslobodení od povinnosti dochádzať do školy alebo rozhodnutia o povolení štúdia podľa individuálneho učebného plánu). V takmer polovici subjektov sa v **pedagogickej a ďalšej dokumentácii** vyskytovali nedostatky. Závažné, ktoré súviseli s porušovaním

právných noriem, boli zistené v škole s vyučovacím jazykom slovenským a maďarským (Nitriansky kraj). Subjekt zároveň nevedol dokumentáciu na tlačivách podľa vzorov schválených a zverejnených ministerstvom školstva.

V kontrolovaných subjektoch boli **predmetové komisie** ako poradné orgány riaditeľa školy zriadené, v niektorých v rámci tohto poradného orgánu pracovali tiež metodické komisie, metodicko-predmetové komisie, sekcie. V plánoch práce mali formulované úlohy predovšetkým s ohľadom na mimoškolské aktivity, maturitné a záverečné skúšky. Úlohy na skvalitnenie výchovno-vzdelávacieho procesu boli zadefinované všeobecne, ojedinele boli výsledkom analýzy výchovno-vzdelávacích výsledkov žiakov či obsahu vzdelávania. K negatívnym zisteniam patrila skutočnosť, že medzi teoretickým odborným vzdelávaním a praktickým vyučovaním nefungovala náležitá kooperácia a koordinácia, neuskutočňovali sa spoločné zasadnutia členov komisií, čo sa prejavilo aj v nezosúladení obsahu učiva praktického a teoretického vyučovania alebo i v duplicitnom preberaní tematických celkov v rámci rôznych odborných teoretických predmetov. V nízkej miere realizovanie foriem interného vzdelávania a skôr tiež ojedinelý prenos informácií zo vzdelávania mali za následok aj slabšie rozvíjanie niektorých kľúčových kompetencií žiakov v edukačnom procese, čo potvrdili aj zistenia školskej inšpekcie. Výnimočne niektoré zriadené komisie svojou činnosťou prispeli k zvýšeniu kvality vyučovacieho procesu.

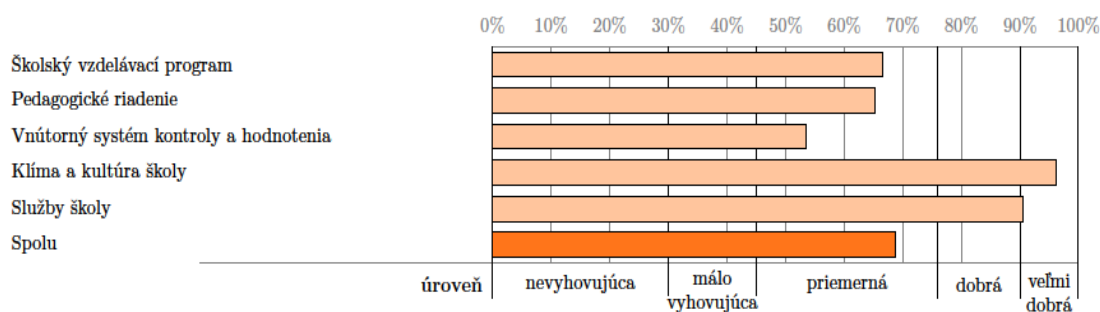
Riaditelia škôl **vnútorný systém kontroly a hodnotenia** vzdelávacích výsledkov **žiacov** po prerokovaní a odsúhlasení v pedagogickej rade a v metodických orgánoch schválili, žiaci s ním boli oboznámení (75 %). V ŠkVP sa uvádzali pravidlá hodnotenia vo všeobecnej rovine, vo vzťahu k výkonovým štandardom rôzne stupne vzdelávania nerešpektovali, detailnejšie boli kritériá rozpracované v učebných osnovách predmetov. Niektoré SOŠ v systéme hodnotenia deklarovali sebahodnotenie kľúčových kompetencií dotazníkovou formou, ktoré však nerealizovali. O mimoriadnom zhoršení prospechu a správania žiaka školy zákonných zástupcov informovali (88 %). **Vnútorný systém kontroly a hodnotenia zamestnancov** bol vypracovaný (75 %), obsahoval všeobecné metódy hodnotenia i vymedzené kritériá a stupne hodnotenia. Vedúci pedagogickí zamestnanci plánovanú kontrolnú činnosť nevykonávali v dostatočnej miere (50 %), opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov ukladali ojedinele (37 %) a následne ich plnenie kontrolovali výnimočne (25 %). V rámci praktického vyučovania výrazne absentovala kontrolná činnosť súvisiaca s organizáciou vyučovania na zmluvných pracoviskách. Negatívny dopad na kvalitu vyučovacieho procesu malo sporadické vykonávanie hospitácií zameraných na rozvíjanie kľúčových kompetencií žiakov, na uplatňovanie inovatívnych metód a foriem vyučovania, na dodržiavanie kritérií na hodnotenie a klasifikáciu žiakov.

Na zväčša pozitívnej **klíme a kultúre** škôl sa podieľali ústretové vzájomné vzťahy medzi učiteľmi a žiakmi, ale tiež motivujúce, esteticky upravené prostredie subjektov. Žiaci v zadaných dotazníkoch uviedli, že v škole majú pocit bezpečia (89 %). Priestor pre sebarealizáciu, sebavzdelávanie, pre formovanie kultúrnej osobnosti jednotlivcov zabezpečovali SOŠ širokou ponukou aktivít a podujatí rozmanitého charakteru mimo vyučovania. Zapájali žiakov hlavne do odborných súťaží, často i medzinárodných. Zaangažovali ich tiež do rôznych projektov, udržiavali kontakty s partnerskými školami najmä s cieľom podporovať rozvíjanie kompetencií žiakov v odbore a zlepšiť ich jazykové zručnosti. **Služby školy** boli zaistené aj prostredníctvom výchovného poradenstva, ktoré smerovalo do oblasti osobnostných a vzdelávacích ťažkostí žiakov i do oblasti kariérneho poradenstva. Činnosť ustanovených výchovných poradcov zvyčajne nemala charakter systematickej práce. Súčinnosť subjektov so zákonnými zástupcami sa sústredila na riešenie vzniknutých vzdelávacích a výchovných problémov, orientovala sa na písomnú komunikáciu a na komunikáciu prostredníctvom internetovej žiackej knižky. Zákonní zástupcovia prevažne

reagovali na podnety školy a pri vzniknutých problémoch s pedagogickými zamestnancami väčšinou spolupracovali.

Riadenie školy bolo v školách na priemernej úrovni (graf č. 11).

Graf č. 11 Riadenie školy

Iné zistenia

- zástupca riaditeľa pre praktické vyučovanie nevykonával žiadnu priamu vyučovaciu činnosť (neplnil stanovený základný úväzok vedúceho pedagogického zamestnanca)
- v študijnom odbore mechanik hasičskej techniky nebola vykonaná kontrola dodržiavania normatívu materiálno-technického a priestorového zabezpečenia z dôvodu, že Slovenská obchodná a priemyselná komora v rámci Slovenska nedisponuje odborníkom pre tento odbor
- v spojenej triede (nadstavbové štúdium) s vyučovacím jazykom slovenským a vyučovacím jazykom maďarským sa vyučovací proces na všetkých predmetoch realizoval len v štátnom jazyku; vyučovanie informatiky vo všetkých triedach s vyučovacím jazykom maďarským sa uskutočňovalo len v štátnom jazyku (učiteľ neovládal jazyk národnostnej menšiny)
- na odbornom výcviku boli spájaní žiaci dvoch ročníkov (1. a 3. ročník) v odbore elektromechanik

Záver

Silnou stránkou **teoretického vzdelávania a praktickej prípravy** bolo vytváranie pozitívnej sociálnej a pracovnej klímy výučby. Na väčšine hospitovaných hodín medzi učiteľmi a žiakmi prevládala vzájomný rešpekt. Pedagógovia dbali na dodržiavanie bezpečného prostredia i bezpečného správania sa jednotlivcov. Vzdelávacie zámery vyučovacej jednotky nemali zvyčajne dôsledne premyslené, nedoceňovali význam záverečnej spätnej väzby a z toho dôvodu im objektívny obraz o miere pochopenia a zvládnutia preberaného učiva žiakmi často chýbal.

Výchovno-vzdelávací proces sa v teoretickom vzdelávaní prevažne realizoval tradičnými, málo efektívnymi metódami, absentovalo v ňom využitie inovatívnych metód a foriem práce, ktoré by dokázali výraznejšie aktivizovať záujem žiakov. Napredovaniu úspešnejších jednotlivcov bránila absencia diferencovaných úloh vo vzťahu k ich schopnostiam a zručnostiam. Nové poznatky boli neraz prezentované v hotovej podobe, zadané úlohy v nadväznosti na obsah i rozsah boli málo náročné, čo následne negatívne ovplyvňovalo rozvíjanie sledovaných spôsobilostí žiakov. Úroveň preukázaných vedomostí a zručností jednotlivcov na viacerých vyučovacích hodinách bola nízka.

Na predmetoch praktickej prípravy žiaci väčšinou prejavovali o vyučovanie záujem. Náležitou motiváciou k činnostiam pedagógovia rozvíjali ich poznávacie kompetencie i praktické návyky a zručnosti. Nie vždy ich viedli k aplikácii teoretických poznatkov, nerozvíjali viaceré zo všeobecných a špecifických kompetencií. Efektivitu výučby na niektorých hodinách negatívne poznačilo materiálno-technické zabezpečenie nepodporujúce kvalitnú odbornú prípravu žiakov. Uvedené zistenia školskej inšpekcie potvrdili aj vyjadrenia a hodnotenia oslovených právnických a fyzických osôb, u ktorých žiaci vykonávali praktické vyučovanie.

K silným stránkam v sledovanej oblasti **podmienky výchovy a vzdelávania** patrili personálne podmienky a priaznivé prostredie vytvorené v SOŠ pre realizáciu všeobecného vzdelávania. Kontrola odborného vzdelávania školskými inšpektormi za účasti 16-ich odborníkov z praxe potvrdila, že školy prevažne aj priestorovým, materiálnym i prístrojovým zabezpečením 48 sledovaných odborov zaistili primerané podmienky pre vzdelávanie svojich žiakov a pre výučbu niektorých odborov vytvorili i nadštandardné učebné prostredie. Základné pravidlá fungovania vnútorného režimu s dôrazom na zaistenie bezpečnosti a ochrany žiaka stanovili subjekty vo vydaných školských poriadkoch, ale monitoring zameraný na prevenciu negatívnych javov absentoval až v polovici z nich. Viaceré nedostatky sa spájali aj so zabezpečením organizácie vyučovania.

Školy realizovali výchovno-vzdelávací proces na základe vypracovaných školských vzdelávacích programov, ojedinele ich nevyhotovili samostatne pre všetky vyučované odbory. Výrazne negatívnym spôsobom ovplyvnili kvalitu edukácie nedostatky v učebných osnovách i v učebných plánoch, v ktorých sa vyskytovalo značné neakceptovanie rámcových učebných plánov. Školská inšpekcia ich komparáciou s rozvrhmi zároveň zistila, že v niektorých odboroch sa výchovno-vzdelávací proces nerealizoval v súlade so školským programom. V oblasti **riadenia** k silným stránkam patrila klíma a kultúra školy, ktorá bola v subjektoch výrazne podporovaná ponukou rôznorodých aktivít organizovaných v mimo vyučovacom čase. Predmetové komisie boli zriadené, ale ich činnosť z hľadiska kvality edukácie bola neefektívna.

Výrazne pozitívne zistenia

- zabezpečenie vykonávania praktickej prípravy na pracoviskách iných fyzických a právnických osôb na základe dohôd priniesla viacerým žiakom možnosť pracovať s moderným materiálno-technickým vybavením

Oblasti vyžadujúce zlepšenie

- vytváranie podmienok na napredovanie jednotlivcov a na podnecovanie ich sústavného záujmu diferencovaním úloh vo vyučovacom procese s ohľadom na rozdiely vo vedomostiach a zručnostiach žiakov

Opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov

Štátna školská inšpekcia v kontrolovaných školách na základe inšpekčných zistení a s ohľadom na závažnosť nedostatkov a porušení všeobecne záväzných právnych a rezortných predpisov **uplatnila odporúčania, uložila opatrenia**, alebo riaditeľom kontrolovaných subjektov **uložila prijať opatrenia** s cieľom skvalitniť úroveň pedagogického riadenia, podmienok výchovy a vzdelávania a výchovno-vzdelávacieho procesu. Zriaďovateľa súkromnej školy **upozornila** na závažné nedostatky zistené v zabezpečení podmienok výchovy a vzdelávania.

Odporúčania a podnety

Riaditeľom stredných odborných škôl

- realizovať výchovu a vzdelávanie podľa príslušného ŠVP prostredníctvom ŠkVP (vyhotoviť učebné plány jednoznačne korešpondujúce s rámcovými učebnými plánmi príslušných štátnych vzdelávacích programov a spracovať v nich komplexne všetky aktuálne osobitosti s ohľadom na konkrétne podmienky a možnosti výučby; venovať pozornosť dôslednému vypracovaniu učebných osnov všetkých vyučovaných predmetov v rozsahu ustanovenom vzdelávacím štandardom a učebným plánom školy)
- zaviesť kooperatívne metódy spolupráce medzi predmetovými komisiami, metodickými komisiami a vedúcimi pedagogickými zamestnancami najmä pri konštruovaní obsahu vzdelávania školských vzdelávacích programov tak, aby bola zabezpečená nadväznosť teoretického vzdelávania a praktickej prípravy a tiež zaistená eliminácia opakovaného preberania tých istých tém v rôznych predmetoch a v rôznych ročníkoch
- zamerať činnosť členov predmetových komisií a metodických komisií na rozvíjanie požadovaných kognitívnych, komunikačných, sociálnych a hodnotiacich kompetencií žiakov
- získavať informácie od fyzických a právnických osôb o úrovni vedomostí a zručností žiakov absolvujúcich odborný výcvik na ich pracoviskách a na základe negatívnych zistení identifikovaných zamestnávateľmi odstrániť nedostatky vo výchovno-vzdelávacej činnosti školy
- skvalitniť kontrolnú činnosť školy tak, aby pozitívne ovplyvňovala kvalitu výchovno-vzdelávacieho procesu najmä v tých predmetoch, v ktorých boli zistené nedostatky
- realizovať pravidelne monitoring zameraný na odhaľovanie negatívnych javov v správaní sa žiakov a na základe zistení prijímať účinné preventívne opatrenia
- prijať opatrenia na dodržiavanie stanoveného začiatku vyučovacích hodín žiakmi aj pedagogickými zamestnancami